

Chefsjustitieombudsmannen
Mats Melin**Initiativärende gällande Halmstads tingsrätts åtgärd att i ett brottmål ta visst gods i förvar enligt lagen om visst stöldgods m.m.**

Initiativet

I en anmälan till JO klagade AA på kammaråklagaren BB:s vid Åklagarmyndigheten i Göteborg, åklagarkammaren i Halmstad, handläggning av visst i beslag taget gods. Med anledning av klagomålen infordrades och granskades bl.a. Halmstads tingsrätts dom den 19 juni 2002 i mål B 568-02 (JO:s ärende dnr 2513-2002).

Yttrande begärdes från åklagarmyndigheten och i remissvaret anfördes att tingsrätten hade tagit visst gods i förvar trots att något yrkande inte framställts i stämningsansökan. Vidare angavs att visst annat gods hade tagits i förvar i enlighet med åklagarens yrkande trots att beslaget av godset i fråga var hävt enligt ett tidigare beslut av åklagaren.

Dåvarande chefsjustitieombudsmannen Claes Eklundh beslutade mot bakgrund av uppgifterna i remissvaret att ta upp Halmstads tingsrätts handläggning av visst beslagtaget gods till utredning i ett särskilt ärende.

Utredning

Utöver ovan angivna handlingar granskades protokollet från huvudförhandlingen den 30 maj och 5 juni 2002 i tingsrättens mål B 568-02 samt Hovrättens för Västra Sverige dom den 22 augusti 2002 i mål B 4367-01 och B 3088-02.

Ärendet remitterades därefter till tingsrätten för upplysningar och yttrande enligt följande.

1. Vilken var anledningen till att en kommunikationsradio och en bärbar dator, beslagsliggare nr 1311-02-10324 p. 26 samt 1311-02-10325 p. 5, togs i förvar i målet?
2. Vilka överväganden gjordes i samband med att en dator, beslagsliggare nr 1311-02-10324 p. 5, togs i förvar i målet?

Tingsrätten inkom med yttrande till vilket fogades upplysningar från rådmannen CC.

CC uppgav bl.a. följande.

Jag erinrar mig att det efter huvudförhandling förelåg vissa oklarheter i åklagarens yrkande avseende omhändertagande och beslag. Jag bad därför protokollföraren att ta kontakt med kammaråklagare BB för att reda ut dessa oklarheter. Varken protokollföraren eller jag kan idag erinra oss om det var de nu aktuella föremålen som det förekom tveksamheter avseende åklagarens yrkanden. Det är möjligt att det blev någon förväxling mellan ansvarsyrkandena och yrkandena beroende på den bilaga åklagaren fogat till stämningsansökan.

Kommunikationsradion (10324 p. 26) och bärbar dator (10225 p. 5)

Som framgår av tingsrättens dom s. 14 har kommunikationsradion identifierats av platschefen DD, NCC, genom att den var märkt med företagets namn. När det gäller datorn uppgav DD att det vid inbrott på en arbetsplats i Getinge stulits en likadan dator men att han inte med säkerhet kan säga att den i beslag tagna datorn var NCC:s. Jag vill minnas att det vid förhandlingen framkom att NCC inte återfått de i beslag tagna föremålen. Försvaren hävdade i sitt slutanförande att dessa föremål inte med säkerhet kunde attribueras till NCC. Jag kan inte se någon annan förklaring till tingsrättens beslut än att åklagarens talan i denna del uppfattades så att de skulle tas i förvar. Jag inser nu att det är mindre rimligt. Hade den tilltalade gjort anspråk på godset så skulle åklagaren för målsägandens räkning ha fört en talan om bättre rätt, möjligen med ett andrahandsyrkande om förvarstagande avseende datorn.

Dator (10324 p. 5)

I tingsrättens dom på s. 13 är om denna dator angett att den kommer från ett inbrott på Sturegymnasiet i Halmstad och att datorn var märkt med skolans namn. Jag får tyvärr lämna samma svar på denna fråga som jag gjort här ovan.

Av de kopior av beslagsprotokollen som är intagna i det exemplar av förundersökningsprotokollet som tingsrätten erhållit finns inte några anteckningar om att beslag på något av föremålen upptagna i de två protokollen var hävda (protokollen är intagna som bilaga 21 och 22 till tingsrättens dom). Det är tyvärr vanligt att uppgifter om hävning av beslag inte ajourförts i rättens exemplar av förundersökningsprotokollet.

Av BB:s yttrande framgår att beslagen på de ovan omnämnda föremålen redan var hävda då huvudförhandling hölls. Tingsrättens beslut om förvarstagande har således saknat verkan.

Jag inser att jag borde ha tagit ytterligare kontakt med åklagaren då det inte vid huvudförhandlingen, vilket jag nu kan se, blivit tillräckligt klarlagt hur det förhöll sig med hennes yrkanden avseende beslagen. Jag beklagar att jag inte gjorde detta.

Tingsrätten anförde bl.a. följande.

Enligt 27 kap 8 § 4 st. rättegångsbalken skall rätten när målet avgörs pröva om ett beslag fortfarande skall bestå. Det råder vid denna prövning ingen begränsning till sådana fall som fastställts eller beslutats av rätten. Av de beslagsprotokoll som gavs in till tingsrätten framgår inte att något av de aktuella beslagen skulle ha hävts. Även om rätten inte har någon mer omfattande undersökningsplikt när det gäller sådana beslagsbeslut som inte framgår av åklagarens framställning i målet, kan jag därför inte se annat än att det i och för sig var riktigt att ta upp dessa beslag till bedömning, även om något yrkande inte framställts av åklagaren beträffande vissa av beslagen.

Vad gäller beslagen enligt beslagsliggare 10324 p 26 (kommunikationsradio) och 10325 p 5 (bärbar dator) har tingsrätten förordnat att de skall tas i förvar jämlikt lagen (1974:1065) om förvar av visst stöldgods m.m. (stöldgodslagen). För att domstol skall kunna besluta att egendom skall tas i förvar med stöd av denna lag,

krävs att åklagaren för talan om detta. Då någon sådan talan inte förts, var det fel av tingsrätten att meddela de ifrågasatta besluten avseende denna egendom. Eftersom tingsrätten hade att ta ställning till vad som skulle ske med beslagen och något yrkande från åklagaren inte fanns i denna del, borde den oklarhet som uppenbarligen förelåg vid huvudförhandlingen ha klarats ut genom frågor till åklagaren. Härvid skulle det eventuellt även ha uppdagats att beslagen redan var hävda.

Vad härefter gäller beslaget enligt beslagsliggare 10324 p 5 (dator) har tingsrätten förordnat att även denna skall tas i förvar jämlikt stöldgodslagen. Beträffande denna egendom hade åklagaren framställt ett yrkande om förvarstagande enligt denna lag. Eftersom det av de handlingar som var tillgängliga för tingsrätten inte framgick att beslaget var hävt, var det i och för sig riktigt av tingsrätten att ta upp även detta beslag till bedömning. Då tingsrätten i domen fann utrett att datorn härrörde från ett inbrott på Sturegymnasiet i Halmstad, och ägaren därigenom uppenbarligen inte var okänd, kan det dock ifrågasättas om det var riktigt att tillämpa stöldgodslagen. Även i detta fall fanns således en oklarhet som borde ha klarats ut vid huvudförhandlingen genom frågor till åklagaren, varigenom det eventuellt även beträffande denna egendom hade uppdagats att beslaget redan var hävt.

Sammanfattningsvis kan konstateras att en bättre kommunikation mellan rätten och åklagaren sannolikt hade kunnat bidra till att förhindra de misstag som skett.

De i remissvaret omnämnda kopiorna av beslagsprotokollen, vilka fogats till domen som bilagor, infordrades från tingsrätten.

Bedömning

Av utredningen i ärendet framgår att ett stort antal föremål togs i beslag i april 2002 under en förundersökning mot AA gällande misstanke om stöld alternativt häleri. Den 24 maj 2002 åtalades AA för bl.a. häleri vid Halmstads tingsrätt.

Åklagaren beslutade samma dag att häva beslagen av en dator och en kommunikationsradio (p. 5 och 26 i beslagsprotokollet 1311-02-10324) samt en bärbar dator (p. 5 i beslagsprotokollet 1311-02-10325) och att dessa skulle återlämnas till målsäganden. Beslutet diariefördes inte och expedierades till polismyndigheten först den 11 juli 2002. När tingsrätten höll huvudförhandling den 30 maj och 5 juni 2002 samt meddelade dom den 19 juni 2002 var åklagarens beslut således inte expedierat och följaktligen var föremålen inte utlämnade. I domen biföll tingsrätten ett av åklagaren i stämningsansökan framställt yrkande om att datorn skulle tas i förvar enligt lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. (stöldgodslagen). I domen förordnade tingsrätten vidare att kommunikationsradion och den bärbara datorn skulle tas i förvar enligt samma lag trots att åklagaren inte hade framställt något yrkande därom.

Vad först gäller kommunikationsradion och den bärbara datorn framgår det av domen att åklagaren gjorde gällande att dessa föremål härrörde från en stöld på en arbetsplats för NCC. En platschef hos NCC hördes vid huvudförhandlingen och CC har därvid uppgett att hans minnesbild är att det då framkom att NCC inte hade återfått de i beslag tagna föremålen. I domen antecknades att platschefen uppgett att han känt igen kommunikationsradion vilken var märkt NCC samt att han beträffande den bärbara datorn uttalade att en exakt likadan hade stulits från arbetsplatsen men att han inte med säkerhet kunde säga att den i beslag tagna datorn tillhörde NCC. På de kopior av beslagsprotokollen som var tillgängliga för rätten och som togs in som bilagor till tingsrättens dom fanns inte någon

anteckning om att beslagen var hävda. Det bör, med hänsyn till dessa omständigheter, för tingsrätten ha framstått som om de aktuella föremålen fortfarande var beslagtagna.

Har egendom som frånhänts någon genom brott anträffats hos annan som uppenbart saknar rätt till egendomen eller har den anträffats utan att vara i någons besittning och är varken ägaren eller annan som har rätt till egendomen känd, skall egendomen tas i förvar, om det inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller egendom som har förvärvats eller mottagits under förhållanden som anges i 9 kap. 6 § andra stycket eller 7 § andra stycket 1 brottsbalken (1 § första stycket stöldgodslagen). Enligt bestämmelsens andra stycke tillämpas första stycket också om varken ägaren eller annan som har rätt till egendomen gör anspråk på den. Enligt 2 § stöldgodslagen förs talan om egendoms tagande i förvar av åklagare och beslut meddelas, med visst här inte aktuellt undantag, av allmän domstol.

Enligt 27 kap. 8 § sista stycket rättegångsbalken (RB) skall rätten, när målet avgörs, pröva om ett beslag fortfarande skall bestå. I samband med att målet avgörs måste rätten alltid ta slutlig ställning till samtliga i målet bestående tvångsmedel. När det gäller beslag råder på den punkten principiellt sett ingen begränsning till sådana som fastställts eller beslutats av rätten eller som framgår av åklagarens stämningsansökan. Rätten kan emellertid inte ges någon mer omfattande undersökningsplikt när det gäller sådana beslagsbeslut som inte framgår av åklagarens framställning i målet (Fitger, Rättegångsbalken del 2, s. 27:25).

Det åligger vidare rätten att genom materiell processledning verka för att målet blir utrett och att genom frågor och påpekanden försöka avhjälpa otydligheter och ofullständigheter i parternas framställningar. Såvitt gäller brottmål i vilka allmänt åtal förs framgår detta av 46 kap. 4 § andra stycket RB.

CC hade således, även om åklagaren inte hade framställt något yrkande, varit skyldig att ta ställning till beslagen om det hade framkommit att de inte var hävda. Mot bakgrund av den information som tingsrätten erhållit beträffande föremålen förelåg enligt min mening en skyldighet för honom att utreda om så var fallet.

CC har uppgett att protokollföraren fick i uppdrag att kontakta åklagaren efter huvudförhandlingen för att reda ut vissa oklarheter beträffande bl.a. yrkanden om beslag. Han är emellertid osäker på om tveksamheterna gällde de aktuella beslagen. Det förefaller inte som om den kontakt som ägde rum gällde de aktuella beslagen eftersom tingsrätten uppenbarligen inte fick klart för sig de faktiska förhållandena beträffande dessa.

CC har inte närmare kunnat förklara anledningen till att föremålen togs i förvar. Han har uppgett att en förväxling mellan ansvarsyrkandena och yrkandena kan ha skett beroende på den bilaga åklagaren fogade till stämningsansökan. Det kan således konstateras att orsaken till de felaktiga besluten inte gått att utreda.

Med anledning av uppgiften att protokollföraren hade haft kontakt med åklagaren efter huvudförhandlingen vill jag erinra om att enligt 5 § förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol skall de åtgärder som domstolen utför i ett

mål registreras. Information av betydelse som tingsrätten erhåller från åklagaren beträffande exempelvis beslagtagna föremål skall således dokumenteras i akten.

När det så gäller det tredje föremålet, en dator, har tingsrätten i domskälen konstaterat att denna, som var stöldskyddsmärkt, kunnat härledas till en stöld på Sturegymnasiet i Halmstad. I domskälen under rubriken ”Yrkandena om förvarstagande enligt stöldgodslagen” finns endast angivet att i enlighet med bedömningen i fråga om det gods som inte härletts till visst brott skall åklagarens yrkande om att det skall tas i förvar enligt stöldgodslagen bifallas. I domslutet förordnade tingsrätten emellertid, trots att datorn kunnat härledas till en viss stöld, att den skulle tas i förvar jämlikt stöldgodslagen. Jag kan endast konstatera att domstolen, med hänsyn till att man funnit att datorn kunde härledas till stölden på Sturegymnasiet i Halmstad, genom frågor till åklagaren borde ha försökt att utreda även denna oklarhet. Om så hade skett hade, som tingsrätten angett, det troligen även uppdagats att beslaget redan var hävt.

Det kan sammanfattningsvis konstateras att CC inte har handlagt frågorna kring beslagen på ett korrekt sätt. Han förtjänar kritik för detta.

Ärendet avslutas.